

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter Religioso prohibitum est esse actorem, vel reum in iudicio. §. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

anno 1621. quarum tenorem refert Barbosa alleg. 106. in fine à n. 53. quibus cauetur nullum alium conferatorem eligi posse à Regularibus, nisi qui qualitates habeat in dicto cap. statum præscribit, designatque iudex fit in Synodo Provinciali, vel diocesana. Et ob hanc causam quærent Archiepiscopo Turriano; an regulares vnus Conuentus, monasterij, vel domus aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quamuis alium quauis dignitate regularem fulgentem in suum conferatorem eligere, vel deputare possint? Sacra Cardinalium Congregatio respondit 6. Octob. anno 1617. non posse, teste Barbosa alleg. 102. num. 15.

§. II.

Qualiter Religioso prohibitum est esse actorem, reum in iudicio.

S V M M A R I V M.

- 1 In causis civilibus nullus Religiosus esse potest nomine proprio actor, vel reus in iudicio.
- 2 In causis criminalibus intentare actionem Religiosus non potest, nisi de licentia saltem præsumpta superioris.
- 3 Pro iniuria monacho facta non competit eius patri, aut filijs actio iniuriarum.
- 4 Expenduntur varia limitationes dictæ regule.
- 5 Quoties permittitur Religioso agere, potest procuratorem eligere.
- 6 In supraddictis casibus debet monasterium expensus suppeditare si non habeat Religiosum peculium.
- 7 Item superiori accusato, vel denunciato expensis administrandis sunt.
- 8 Idem est cum superior inquirat de defectibus subditorum.

1. Regula certissima est, nullum Religiosum esse posse actorem, vel reum in iudicio in causis civilibus. Quia cum omnia sua bona, iura, & actiones in monasterium transferuntur, non ipse, sed monasterium petere, vel respondere debet. Nauarr. comm. 2. de Regularib. numer. 64. Sanch. lib. 6. summ. cap. 12. num. 1. Layman. lib. 4. summ. tract. 3. cap. 11. initio, & omnes Doctores e. cum delicta, de rescript. & authent. causa que fit cum monacho. Cod. de Episcop. & cleric. Quod adeo verum est, vt etiam de contractu in sæculo inito nec conuenire, nec conueniri possit; quia ipse nihil habet, sed monasterium, vel illius Procurator conuenire, & conueniri debet; non tamen conueniendus est vltra bona à monacho accepta. Sic Felin. cap. cum Layman de sentent. & re iudicata. Gregor. Lopez leg. regia. 10. tit. 2. part. 3. Nauarr. com. 2. de Regularib. num. 67. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 11. c. 11. q. 12. Ex contractu tamen post professionem inito abque superioris licentia monasterium conueniri non potest, nisi quatenus inde locupletius factum fuerit, vt bene aduertit Sanchez lib. 6. summ. cap. 12. num. 2. Quia sibi imputare debet qui cum incapaci contrahit.

2. In causis vero criminalibus intentare Religiosus actionem non potest, nisi de licentia saltem præsumpta sui superioris, quæ censetur concessa superiore abente, nec procuratorem relinquentem: Sic Nauarr. comm. 2. de Regularib. n. 29. & 64. Gregor. Lopez leg. 10. tit. 9. part. 6. Zabellos quest. commun. quest. 446. num. 14. Sanchez alijs relatis: cap. 12. n. 5. Ratio est manifesta; quia monachus sui iuris non est, sed Religiosis? ac proinde non ipse, sed Religio actionem iniuriarum intentare debet, iuxta, leg. sed si vnus §. ait prator ff. de iniurijs. Quapropter remissio iniurie monacho factæ, non monacho, sed Religioni competi, eamque facere potest etiam monacho inuito, vt bene probat Nauarr. dicto comm. 2. de Regularib. num. 64. Sanch. dicto cap. 12. à num. 6. Verum si monachus deliquerit, non Religio, sed ipse conueniendus est; quia ex delicto monachi non obligatur Religio; sicut nec dominus ex delicto serui, leg. penul. Cod. de noxalib. & tradit Felin. cap. cum Layman à n. 10. de sentent. & re iudic. Sanchez cap. 12. n. 3.

3. Ex his deducitur monacho vulnerato, vel interfecto non eius patri, aut filijs in sæculo relictis, sed monasterio actionem iniuriarum competere. Quia non iuris à quibus per professionem separatus erat, sed monasterio, cui erat vnitus & incorporatus, læsio facta est. Sic Tapia auth. ingressi, de Sacros. Eccles. c. 11. n. 46. Farinac. praxi t. 1. qu. 13. n. 26. Manual. tom. 2. quest. regular. quest. 42. art. 3. Sanch. lib. 6. summ. cap. 12. num. 40. cum præcedenti, ob eandem rationem, si monachi pater, vel filius in sæculo relictus vulnerati, interfectique sint, non monacho; nec ratione illius monasterio actio iniuriarum competit; quia cum monachus tanquam mortuus reputetur, non ipse censetur iniuria facta, cuius actionem monasterium intentare possit. Farinac. quest. 3. num. 26. Quod si hæc vulneratio; vel interfectio patris vel filij ante professionem monachi contrigisset, cum monacho tunc competat actio

Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

iniuriarum, non est dubium monasterio succedenti in reliqua monachi bona eam actionem competere, sicuti bene notauit Sanch. dicto cap. 12. n. 38.

4. Aliquas tamen exceptiones prædictæ regula patitur, quibus Religiosus actor, & reus esse potest tam in civilibus, quam in criminalibus abque sui Prælati licentia: ex licentia tamen à iure concessa. Primo si Religiosus beneficium habeat saltem manuale, quia eo tempore liberam habet beneficii administrationem, & sui iuris esse reputatur; Ac proinde tum in civilibus, tum in criminalibus conuenire, & conueniri potest, vt docet alijs relatis Nauarr. comm. 2. de Regularib. n. 64. Sanch. cap. 12. n. 17. Layman. cap. 11. n. 1. Secundo si ex licentia Prælati sit in studio litterarum, vel in alio negotio, ageret, conueniri potest pro contractibus occasione studij, vel negotij celebratis. Itemque pro iniuria eo tempore accepta. Tercio enim Prælati ad hæc omnia vt potest necessitati consequentia licentiam concessit, cum Religiosum extra monasterium & à se absentem stare permittit: Sic Nauarr. comm. 2. de Regularib. n. 29. & 65. Azor. 1. part. instit. moral. lib. 12. cap. 11. qu. 9. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 14. Tertio si superior abens sit, præsumatque Religiosus licentiam concessurum, potest agere, & respondere; quia iam agit, & respondet ex præsumpta licentia Nauarr. Azor. Sanch. Layman supra. Quarto agere potest pro conseruatione iuris sibi ex professione competentis, quale est ne iniuste à Religione expellatur, neve alimenta communia denegentur, neve præuentione ferendi suffragium, sedendi in choro, & similes auferantur, ne beneficio seculari, perpetuo, imò nec manuali ex vindicta, malove animo spoliatur. Quia horum defensio iure naturali est concessa, cui Religiosus non censetur per professionem renuciare; præcipue cum hæc defensio sit aduersus Prælatum iniuriam inferentem, à quo si petenda esset venia, indefensus Religiosus maneret; quippe licentiam Prælati non concederet, ne factum eius emendaretur: Sic Nauarr. comm. 2. de Regularib. n. 64. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 12. c. 11. q. 9. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 16. Quinto ob eandem rationem, si intentanda esset lis circa professionis valorem, poterit agere abque licentia Abbatis, cum aduersus illum pro iure libertatis in hac causa procedat. Sanch. c. 12. n. 4. Sexto accusare poterit Abbatem ob delictum commissum, si expedire iudicauerit; quia in ea accusatione vilitatem monasterij gerit, cui maxime interest probum habere Prælatum: habetur expresse cap. ex parte de accusationib. neque ad hanc accusationem indiget licentia, vel venia Abbatis accusati. Tum quia à iure hæc licentia conceditur dicto c. ex parte. Tum quia non expediebat eam licentiam ad accusato petere, à quo non erat concedenda. Sic Sanch. dicto lib. 6. c. 12. n. 18. & 19. Layman. lib. 4. summ. tract. 5. c. 11. n. 1. Alium autem præter Abbatem nequit Religiosus accusare, vt traditur dicto cap. ex parte de accusationib. nisi licentia superioris, & vilitas monasterij accedat, iis enim conditionibus postis vtique accusare poterit: Sic Glossa dicto cap. ex parte, & ibi Abbas num. 6. Felin. n. 1. Hostiens. num. 1. Farinac. praxi tit. de accusat. qu. 3. num. 24. Sanchez cap. 12. num. 19. 27. & sequent. Idem quod dictum est de accusatione, dicendum est de denunciatione iudiciali, quia hæc accusationem imitatur, secus de denunciatione fraterna, & charitativa tendente ad solam fratris correctionem, quam quilibet Religiosus de quocunque alio facere potest iuxta præceptum Christi, Matth. 18. si te non audierit, dic Ecclesie, sic Glossa, Felin. & Sanchez locis allegatis.

5. Aduertere tamen debes posse Religiosum eligere Procuratorem, vt in iudicio compareat abque vlla Abbatis licentia, quoties abque illa ipse vel agendo, vel se defendendo iudicio stare potest. Quia quæ potest præstare per seipsum, à fortiori poterit per alium. Sic Glossa Clement. Religiosus de Procuratoribus verbo constituitur; Nauarr. com. 2. num. 27. de Regularib. Sanch. plures referens lib. 6. cap. 12. numer. 32. vbi optimè addunt in hoc casu formandum esse libellum nomine Religiosi, & in eius personam sententia condemnatoria publicanda, si forte Religiosus condemnandus esset. Idemque est in 4. & 5. casu.

6. Sed inquires; an monasterium debeat expensas ad lites in prædictis casibus Religiosos suppeditare? Respondeo debere, si Religiosus peculium non habeat. Et quidem quando accusat Abbatem, vel ex licentia illius aliquem fratrem, cuius accusatio in monasterij vilitatem cedit, ferè omnes Doctores affirmant expensas à monasterio ministrandas esse; quia eius negotium geritur: Sic Glossa dicto cap. ex parte de accusationib. in fine, Abbas n. 9. Felin. n. 4. Henriquez n. 6. Sanchez cap. 12. n. 20. Layman. cap. 11. n. 1. At quando propriam causam defendit, non sic apud Doctores receptum est. Nihilominus tamen vt probabilius est tenendum esse expensas à monasterio concedendas; tum ne Religiosus indefensus maneat, tum quia in monasterij vilitatem cedit saltem indirectè, ne Religiosum coactum habeat, neve eius iura læsa, & irreparata. Tum denique quia inutilis esset facultas se defendendi, si media quibus se defendere potest, non suppeditantur;

colligitur

colligitur ex Gloſſa d. e. ex parte accuſat. in ſine, ex ratione ibi tradita, Ioann. Andr. ibi, Abbate n. 9. Felino n. 4. & aliis.

Dixi ſi Religioſus peculium non habeat; nam eo habito æquum noq eſt à monaſterio expenſas licet perere maxime ſi propriam cauſam ſequatur, quia eo ſine peculium conceditur, vt Religioſus ex illo ſibi neceſſaria ad caſus occurrentes provideat; & monaſterij bonis parcat; Sic Abbas d. d. cap. ex parte n. 9. Felino n. 4. Suar. de aliment. l. 1. q. 12. n. 1. Sanch. lib. 6. c. 12. n. 21.

7. Superiori autem accuſato, vel denunciato, niſi peculium habeat expenſe à monaſterio miniſtrandæ ſunt: ſicuti Religioſo accuſanti; quia in ea deſenſione rem monaſterij gerit, cuius non leuiter intereſt ſuum caput conſeruare indemne, & illius gubernatione non priuari abſque cauſa. Gloſſa d. d. cap. ex parte verbo alia, Abbas ibi n. 15. Ioan. Andr. n. 8. Anton. n. 9. Surd. de aliment. l. 1. q. 12. n. 1. Sanch. aliis relatis cap. 12. n. 24.

8. Cum verò ſuperior de defectibus ſui Religioſi inquirat; tam ipſi ſuperiori inquirenti, quam in quiſito expenſe neceſſarie à monaſterio miniſtrandæ ſunt, niſi aliunde habeat; quia ſuperior ea Inquiſitione non ſuum, ſed monaſterij negotium gerit, cui vtile eſt Religioſos delinquentes punire in aliorum exemplum. Subdito verò in quiſito; ne ob inopiam expenſarum ad ſe defendendum, & veritatem inueſtigandam condemnentur iniuſte, ſic Felino, d. d. cap. ex parte ſine. Aucarraz. n. 7. Sanchez d. d. cap. 12. n. 25.

§. III.

Quaratione Religioſo prohibeatur officium Aduocati, Procuratoris, Tabellionis, & Teſtis.

S Y M M A R I V M.

1. Officium Aduocati, & Procuratoris in iudicio interdicitur non accedente licentia Prælati, & monaſterij vtilitate.
2. Que licentia, & qua vtilitas requiratur.
3. Eſſe Procuratorem extra iudicium per ſe non eſt interdictum.
4. Neque ad hac officia indigent Religioſi licentia.
5. Cuiuſlibet cauſe patrocinium in iudicio prohibetur, tamenſi aliqui contra ſentiant.
6. Interdicitur Religioſo procuratorem ſubſtituere.
7. Si Religioſus conſtituatur ſimplex nunciuſ ad conſtituendum procuratorem; licentia non indiget, eſto contra ſentiat. Sanch.
8. Officium Tabellionis omnibus Religioſis eſt prohibitum; ſignare inſtrumenta, vel extendere qua in protocollo ſunt ſuccinctè ſcripta optime poſſunt.
9. Religioſus etiam Franciſcanus eſſe poteſt teſtis in iudicio, & in cauſa ſui conuentus.
10. Requiritur licentia Superioris, ſi depoſitio faciendæ eſt coram iudice non ſuo.
11. Extenduntur aliqui, ſed immerito neceſſitatem huius licentia ad teſtimonium extra iudicium.

Manifeſtum eſt officium Aduocati, & Procuratoris in iudicio tam Ecclèſiaſtico quam ſeculari Religioſis interdicitur eſſe, niſi accedat licentia ſui ſuperioris, & vtilitas monaſterij; accidit expreſſe cap. monachi diſt. 2. 16. quaſt. 1. & cap. ex parte de poſtulando, & Clem. Religioſus de Procuratorib. Ne his rebus forenſibus immixti à ſuo ſine, & inſtituto auocentur. Poſtea verò ſua duplici conditione hoc inconueniens temperatur, & Religioſi ea officia exercere permittuntur, ſicuti diximus de officio iudicis §. 1. Ab hac tamen regula excepiendi ſunt fratres Minores, quibus ob nullam ſui monaſterij vtilitatem permittitur aduocare, vel procurare in iudicio. Clement. exini de verb. ſignificat. poſt medietum, Sanch. lib. 6. ſumma. c. 13. n. 11.

2. Licentia ad hac officia præſtanda, ſufficit tacita, vel præſumpta, quia eſt verè licentia. Debet tamen eſſe à Superiore potente illam Concedere, Spectato iure communi tam generalis, quam Prouincialis, & Conuentualis ſuperior eam concedere poteſt. At in Societate Præpoſito generali eſt hæc potestas reſeruata, vt latius §. Primo dixi: Vtilitas verò, vt ibidem notaui, ſufficit indirecta. Quapropter ex licentia ſuperioris potestis Aduocatus, vel Procurator conſtituitur pro deſenſione cuiuſlibet Religioſi tui Ordinis, etiamſi ex alieno monaſterio ſit, quia euident vtilitas ſaltem indirecta tuæ Religionis in eo negotio cernitur. Secus verò eſt pro deſenſione Religioſi alterius Ordinis, quia vtilitas alienæ Religionis, ſi in proprie Religionis vtilitatem non redit, non præſtat ſufficientem cauſam hac officia aſſumendi. Sic expreſſe Immoſa Clement. Religioſus de Procuratoribus numer. 8. Felino. cap. cum Layman. numer. 12.

de ſentent. & re iudic. Fuluius Paccian. conſ. 162. numer. 198. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 13. numer. 20. & 21. & colligitur manifeſtè ex ſupradicta Clem. Religioſus. Item pro deſenſione Episcopii, vel patroni tui monaſterij, vel alicuius Dynaſtæ poteris ſupradicta officia ex licentia ſuperioris ſuſcipere; quia monaſterio non leuem vtilitatem conferet, ſi has perſonas gratas, & obligatas reddas, ſic Felino. ſupra, Pauian. numer. 190. Sanch. numer. 22. Item pro deſenſione miſerabilium perſonarum, nempe viduarum, pupillarum, Religioſorum, egenorum, &c. poteris hæc mania ex licentia tui Prælati obire; quia hæc datum perſonarum deſenſio, & patrocinium eſt inſigne pietatis opus, ideoque non leuis reputatur vtilitas tuæ Religionis, & monaſterij tam pio operi incumbere; ſic Nauar. com. 2. de Regularibus numer. 66. Sayro clauſi regia lib. 12. cap. 22. numer. 1. Sanchez plures referens diſt. cap. 13. n. 23. Item pro deſenſione alicuius cauſæ tibi, alique communis, poteris licentia Prælati procurator deſignari, vt deciderit manifeſtè, dicitur Clement. Religioſus, & tradit ibi Gloſſa, Innocent. Hoſtienſ. Ioann. Andr. & alij. Pro deſenſione verò cognatorum, niſi notabiliter egeant hæc officia ſuſcipienda non ſunt; quia non decet Religioſos cognatorum negotiis implicari, ideoque non vtilitas; ſed damnum ex tali occupatioe monaſterio accreſcitific plurius ſignat Sanch. diſt. lib. 6. ſum. cap. 13. numer. 24.

3. Notanter dixi in iudicio, nam eſſe Aduocatum, vel Procuratorem extra, non eſt per ſe prohibitum, cum expreſſe dicitur iure in cap. monachi cap. ex parte, de procuratore, & aduocatione in iudicio loquuntur vt optime probat Sanchez lib. 6. ſum. cap. 13. numer. 37. Quocirca licitum eſt Religioſis etiam Franciſcanis (dum à ſuo ſuperiore non ſunt prohibiti) verbo, vel ſcripto rogare iudicem, vt fauorem præſtat litiganti; quantum, æquitas permittit, tum concedendo terminos, tum admitendo teſtes, tum in fauorem eius ſententiam pronunciano, etiamſi ad prædictum effectum iura partium aliger, quia ea allegare poteſt priuatiſſimè, & extra iudicium. Que allegatio, vt docet Bar. leg. 1. §. Aduocatus numer. 2. & 4. ff. de variis, & extrarad. cognitioſis, & Abbas Rub. de poſtulando numer. 1. non eſt Aduocatus vel procuratio, & ita tenet Bar. & Abbas locis allegatis. Syll. verbo Aduocatus quaſt. 1. Roſella, Angel. Tabiena eodem initio. Bernard. Diaz. præſ. canon. cap. 62. numer. 2. Sanchez lib. 6. ſum. cap. 13. numer. 32. & 37. Layman. lib. 4. ſum. trad. cap. 11. n. 2.

4. Dixi, dum à ſuo ſuperiore non ſunt prohibiti, vt inde inſinuarem licentiam, facultatem ſuperioris ad aduocandum, vel procurandum extra iudicialia non eſſe per ſe requiſitam (tamenſi contrarium ſentiat. Sanchez diſt. cap. 13. numer. 38. Layman. cap. 11. numer. 2.) Non enim video textum, quo hæc licentia expoſtuletur. Nam vt ipſemet Sanch. probat numer. 37. omnes textus prohibentes aduocationem, & procuracionem, de iudicialibus loquuntur; quia in his ſpecialis occaſio diſtractioſis reperitur. Neque ex eo quod hæc licentia requiritur ad munus teſtamentarij ſuſcipiendum, & exequendum, inferendum eſt ad prædicta hæc officia requiri. Quia ex viſo caſu ad alium non eſt extenſio in legiſtificatione; præcipue cum adeſt diuerſa ratio; quippe officium teſtamentarij iudicio vicinum eſt obligationem reddendi rationem. Et item multo curis, & obligationibus implicatum, tum vendendi bona defuncti, tum ſatiſfaciendi creditoribus, tum exequendi legata, quæ in aduocatione, & procuracione extrajudiciali non procedunt.

5. Sed non modica eſt difficultas: an hæc prohibitio ita ſtriſta ſit, vt neque in vna, vel altera cauſa liceat Religioſis aduocare, vel procurare in iudicio; Et eadem quaſtio eſt de officio iudicis. Negat Angel. verbo Aduocatus numer. 3. Nauar. com. 2. de Regularibus niſi. 66. Salzedo præſ. canon. cap. 57. §. 63. Sayro clauſi regia lib. 12. cap. 22. numer. 5. & tenentur docere omnes illi, qui conſentit clericis non interdicitum in vna, vel altera cauſa præcipue non multum ardua & difficili procuratoris, & Aduocati munus ſuſcipere, ſed eſſe expoſitos ad quaſlibet cauſas ſuſcipiendas, quos referunt, & ſequuntur Felino. cap. cum à numer. 12. de ſentent. & re iudic. Gregor. Lopez leg. 5. verbo vtiſſi. tit. 5. part. Bernard. Diaz. præſ. canon. cap. 57. numer. 2. & ibi Salzedo. Mouentur, quia ſuſcipiens defendendam vnam, vel aliam cauſam non eſt abſolutè Aduocatus, vel procurator, neque in rigore Aduocati, vel procuratoris officium habet hoc enim officium, vt conſtat ex communi modo loquenti di vſum, conſuetum aduocandi, & procurandi expoſtulat. Ad rectus in cap. monachi 16. quaſt. 1. & cap. ex parte de poſtulando, & Clem. 2. de Procuratoribus prohibent eam aduocationem, & procuracionem, que verè aduocatum, & procuratorem conſtituit, & ratione cuius dici poteſt eam exercens officium Aduocati, & procuratoris habere. Ergo ſuſceptio vnius, vel alterius cauſæ breuiter expediende prohibita non eſt.

Nihilam iura